

Vinkkejä lapsiystävällisiin videopuheluihin

Vinkkejä lapsiystävällisiin videopuheluihin

Mahdollisuus pitää yhteyttä läheisin videoyhteydellä tuli vankeuslakiin vuonna 2015, mutta korona-aikana videopuheluista tuli toden teolla arkea myös vankiloissa.

Videopuhelu ei korvaa kasvokkaista tapaamista ja kosketusta, mutta parhaimmillaan se on yksi keino rakentaa tai pitää yhteyttä yllä, sekä auttaa tutustumaan lapsen arkeen. Tämän ohjeen on tarkoitus antaa ajatuksia ja ehdotuksia siihen, kuinka videopuhelut voisivat tukea yhteydenpidossa lapseen.

Alkuperäinen idea ohjeeseen on tullut Barnardo's-järjestössä työskentelevän Sarah Higginsin artikkelista Creative Connection Ideas for Prison Visits. Tähän versioon on lisätty ajatuksia eri-ikäisten lasten kanssa puhumisesta sekä siitä, mitä tapahtuu, jos tapaaminen ei menekään niin kuin toivoisi.

Ohje on tarkoitettu sekä vangeille että lapsen lähivanhemmalle tai muulle läheiselle, joka osallistuu videopuheluun. Useimmiten vanki soittaa lapselleen, mutta pieni lapsi voi myös olla vankilan perheosastolla vanhemman kanssa.

Vinkkejä aikuiselle, joka soittaa lapselle vankilasta

1. Selvitä, mikä on lapselle hyvä aika puhua, ennen kuin varaat videopuhelun

Lapsi jaksaa paremmin keskittyä, kun hän ei ole nälkäinen tai väsynyt.

2. Kysy, voitko ottaa mukaan leluja tai kirjoja

Kysy vankilan henkilökunnalta, voiko lapsitapaamistiloissa olevia leluja ja kirjoja saada mukaan videopuheluun. Jos lapsella on jokin suosikkikirja, voit pyytää vankilan kirjaston kautta sitä kaukolainaan ja sopia sen mukaan ottamisesta, jolloin voitte lukea yhdessä kirjaa ja katsella kuvia.

Lapselle lukeminen tukee myös lapsen puheen kehitystä.

3. Harjoittele kameraan katsomista – silloin katsot lasta silmiin

Lapseen keskittyminen välittyy olemuksestasi. Lapselle on myös silmiin katsominen tärkeää. Videopuhelussa on hyvä katsoa suoraan kameraan eikä ruutuun. Näin lapsi näkee sinun katsovan häntä silmiin.

Tarkista siis, missä tietokoneen kamera sijaitsee!

4. Osoita eleillä ja ilmeillä, että olet kiinnostunut lapsesta

Videolla käytössä ovat aisteista vain näkö ja kuulo, joten niihin kannattaa keskittyä. Voit elehtiä, käyttää käsiä, liioitella ilmeitä – kaikenlaista, joka voi tuntua itsestä kummalliselta tai typerältäkin, mutta auttaa lasta keskittymään.

Jos lapsesi on vasta vauva, hän huomaa sinut näin paremmin. Itsekin voi olla vaikea keskittyä, jos näkee vain puhuvan ja ilmeettömän pään ruudulla.

Vuorovaikutus eli se, että lapselle jutellaan ja osoitetaan kiinnostusta eleillä ja ilmeillä, on videopuhelussa tärkeää.

Videopuhelun on hyvä olla erilainen tilanne kuin tietokonepeli tai lastenohjelman katsominen, johon lapsi usein tietokonetta tai tablettia on tottunut käyttämään.

5. Lähde leikkiin mukaan

Lelujen ja leikin kautta voi myös etsiä uudenlaisia ratkaisuja koskettamisen puuttumiseen: voit teeskennellä esimerkiksi kutittavasi lasta, jolloin lapsen vieressä oleva aikuinen kutittaa tätä oikeasti.

Voitte leikkiä, että vaihdatte leluja tai syötävää ruudun läpi. Lapsilla on hyvämielikuviutus, lähde mukaan leikkeihin.

Jos lapsi on pieni ja/tai ei jaksa keskittyä puheluun, voit myös seurata, kun hän leikkii itsekseen tai hänen kanssaan olevan aikuisen kanssa.

Leikin seuraaminen on myös keino tutustua lapsen arkeen ja nähdä, mikä häntä kiinnostaa, miten hän toimii, miten hän kasvaa ja kehittyy.

6. Luo rutiineja myös videopuheluihin

Videopuhelussa voi käyttää samaa tervehdystä joka kerta, sekin auttaa lasta tunnistamaan ja asettumaan tilanteeseen.

Lapsi rakastaa rutiineja! Ne luovat tilanteeseen turvallisuuden tunnetta.

Käytä samoja rutiineja, joita käyttäisit myös esimerkiksi päiväkotiin vietäessä tai lapsen tullessa koulusta.

Vinkkejä lapsen kanssa videopuheluun osallistuvalla aikuisella

1. Kerro soittajalle, mikä on lapsen kannalta hyvä aika puhua

Vankilassa oleva vanhempi ei välttämättä tiedä lapsen arkirutiinien ajankohtia. Kun hän tietää lapselle sopivan ajankohdan videopuhelulle, hän voi kertoa sen vankilan henkilökunnalle.

2. Valmistele lasta etukäteen

Lasta voi valmistella etukäteen videopuheluun ikätason mukaisesti. Lasta voi muistuttaa, että huomenna soitetaan isälle tai äidille. Myös vauvaikäistä on tärkeä valmistella videotapaamiseen kertomalla, mitä tapahtuu.

Mukaan voi varata lapselle leluja, kirjoja tai piirustusvälineitä valmiiksi lähelle, jotta hän jaksaa paremmin keskittyä.

3. Auta lasta ja hänelle soittavaa vanhempaa omalla toiminnallasi

Videopuhelun aikana lapsen kanssa oleva aikuinen voi vahvistaa vuorovaikutusta ja korvata kosketuksen puutetta toimimalla soittajan ”käsinä”. Esimerkiksi jos soittaja lähettää lentosuukon, lapsen vieressä oleva voi suukottaa lasta oikeasti.

Pienten lasten kohdalla voi olla hyvä toistaa mitä lapsi sanoo (puhe voi olla epäselvää) tai lasta varten toistaa, mitä toinen vanhempi kysyy. Lasta voi myös auttaa kertomaan päivästäan (*”näytäpä mitä piirsit tänään”*).

Jos lapsi elehtii enemmän kuin puhuu, voi lapsen kanssa oleva aikuinen ”tulkata”, mitä lapsi yrittää sanoa vaikkapa osoittamalla ulos (*”siellä pihalla nähtiinkin aamulla roska-auto”*).

Vauvaikäiselle on hyvä kertoa, mitä ruudussa näkyy ja kuka siellä soittaa.

Lapselle soittavalle aikuiselle voi myös antaa toimintaohjeita, esimerkiksi siitä, mihin kohtaan katsomalla syntyy lapsen näkökulmasta katsekontakti.

Lapsen ikä vaikuttaa

Lapsen iällä ja kehitystasolla on vaikutusta siihen, millä tavalla videopuhelun voi ja kannattaa toteuttaa, ja mitä lapselta voi odottaa.

Kiintymyssuhdetta vauvaan voi hyvin rakentaa myös videon välityksellä. Se vaatii kuitenkin aikuisilta enemmän osallistumista ja eläytymistä. Videopuheluilla voi myös edesauttaa sitä, että vauva oppii tunnistamaan ruudun takana olevan henkilön ja yhdistää hänet puheluihin, kun fyysinen tapaaminen on mahdollinen.

Kaikenikäiset lapset tarvitsevat kannustusta ja palautetta! Lapsi haluaa tietää, että hän on vanhemmalleen tärkeä ja vanhempi rakastaa häntä kaikissa tilanteissa.

Tässä muutamia vinkkejä videopuheluun ikätason mukaisesti:

Vauvat

- Vastasyntynyt ei vielä näe sinua, mutta kuulee äänesi!
- 2–3 kk iässä vauva alkaa kiinnittää huomiota enemmän ympäristöönsä ja saattaa jo huomata sinut ruudulla. Kokeile kutsua vauvaa nimeltä samalla, kun heilutat kättäsi.
- Isomman vauvan kohdalla käytä paljon eleitä ja ilmeitä ja hassuja ääniä.
- Reagoi aina, kun vauva tekee aloitteen: hymyile, kun vauva hymyilee tai hihkaise, kun vauva hihkaisee! Huomaa vauvan uudet taidot: jokeltelu tai päristely.
- Vauvat usein hiljentyvät kuuntelemaan laulua tai hyräilyä, joskus lorujakin.
- Kukkuu-leikki on yleensä varma hitti
- Voit lohduttaa äänelläsi vauvaa, kun häntä itkettää

Taaperot ja leikki-ikäiset

- Taaperon kanssa voit jutella, lukea kuvakirjoja tai laulella ja lorutella.
- Taaperon puhe voi olla epäselvää, mutta yritä kärsivällisesti ymmärtää, mitä lapsi selittää.
- Pienen lapsen kehitys on huimaa - muista ihaila taaperon taitoja!
- Huumoria taaperolle on vaikkapa se, että laitat pääsi päälle lelun, jonka pudotat käteesi.
- Taaperot kuulevat ja ymmärtävät paljon – mieti siis, mitä puhut.
- Nelivuotias on jo aktiivinen kyselijä ja pohtija, jonka uteliaisuutta ja luovaa tapaa käyttää kieltä kannattaa ruokkia.

Koululaiset

- Kysele lapselta, mitä hän on tehnyt ja mistä hän pitää. Lapselle on tärkeää, että hänen tunteitaan ja ajatuksiaan arvostetaan.
- Leikkikää yhdessä, esimerkiksi arvausleikkejä, tai ”laiva on lastattu”. Voit myös pyytää lasta näyttämään sinulle jotain lelua tai väriä, joka kuvaa lapsen sen hetkistä oloa. Sen jälkeen voit jatkaa keskustelua kysymällä avoimia kysymyksiä (”*miksi valitsit juuri tuon nallen*”).
- Pyydä lasta piirtämään ja näyttämään piirustuksiaan

Teini-ikäiset

- Teini-ikäisen elämässä on isoja muutoksia meneillään ja aikuisten kanssa voi olla vaikea puhua. Älä välitä, vaikka teini antaisi ymmärtää, ettei häntä kiinnosta. Nuorella on samat tarpeet tulla hyväksytyksi ja kuulluksi. Kysy hänen elämästään, vaikka yksinkertaisia arkisia asioita, joista keskustelua voi saada käyntiin.
- Jos nuorella on harrastus tai kiinnostuksen kohteita, pyydä häntä kertomaan niistä ja kannusta häntä. Vaikka itse et olisi asiasta kiinnostunut, nuori saa tilaisuuden kertoa, mistä hän nauttii ja miksi.
- Etsi jotain yhteistä, voitteko lukea samaa kirjaa, seurata samaa ohjelmaa, onko teillä jokin muu yhteinen kiinnostuksen aihe.

Entä jos jokin menee pieleen?

Videopuheluun voi liittyä paljon odotuksia. Aina tilanne ei kuitenkaan ole onnistunut. Joskus nettiyhteys on huono eikä toista kuule tai näe kunnolla, tai yhteys katkeilee.

Lapsen kanssa olevan aikuisen on hyvä kertoa, että esimerkiksi puhelun katkeaminen ei johdu siitä, että vankilassa oleva vanhempi ei halunnut puhua lapsen kanssa. Näistäkin tilanteista voi yrittää tehdä leikkiä.

Joskus taas lapsi ei haluaakaan osallistua, tai ei jaksakaan keskittyä kuin lyhyen aikaa.

On tärkeää ymmärtää, että lapsen kehitykseen kuuluu vaiheita, jolloin keskittyminen on vaikeampaa. Se ei tarkoita sitä, ettei vanhempi olisi lapselle rakas tai tärkeä. Lapsi voi myös olla väsynyt tai nälkäinen, päivän aikana on voinut tapahtua jotain ikävää muualla, ehkä ulkona on kaunis ilma ja kaverit pyytävät leikkimään, tai jokin oma leikki oli kesken.

Aikuinen ymmärtää, että lapsi on vielä lapsi, eikä aina jaksakaan keskittyä. Aikuisestakin tilanne voi tuntua kurjalta, mutta lapselle se, että aikuinen on poissaoleva tai ei soita ollenkaan, voi tuntua hylkäämiseltä. Onnistuneenkin videopuhelun jälkeen lapsi voi voimakasta ikävää tai muita tunteita, joihin lapsen lähellä olevan vanhemman tai muun henkilön pitää vastata lohduttaen ja ymmärtämällä.

Ero vankilassa olevasta vanhemmasta voi muutenkin herättää lapsessa paljon tunteita. Tilanne on lapselle raskas, mutta hän opettelee samalla ilmaisemaan ja käsittelemään vaikeita tunteita. Lapsen kanssa elävä aikuinen voi itsekin tarvita tukea, sekä lapsen kannatteluun että omiin tunteisiinsa.

Lapsen tunteiden kohtaaminen ei ole aina helppoa. Ikävät tunteet johtuvat siitä, että kyse on itselle tärkeistä ihmisistä. Nekin tapaamiset, jotka eivät mene kuten haluaisi, ovat kuitenkin yhteydenpitoa.

Lapsen suhde vankilassa olevaan vanhempaan muodostuu myös kaikesta siitä, mitä lähivanhempi ja muut läheiset lapselle kertovat. Osa muistoja ovat nekin kerrat, jolloin videopuhelua kokeiltiin, eikä ihan onnistuttu!

Vankilassa olevankin on tärkeä päästä käsittelemään vaikeita tunteita jonkun kanssa, esimerkiksi vankilan työntekijän. Lapsen kannalta on tärkeää jatkaa yhteydenpitoa, joten aikuisenkin on saatava tukea. Järjestöt, kuten Kriminaalihuollon tukisäätiö, voivat auttaa myös vankien läheisiä.

